

Ομιλία

Γεωργίου Σανιδά, Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου ε.τ, στην Εστία Μητέρας, την 16.10.2016 στη Λιβαδειά

Θέμα: «Η Συνταγματική προστασία των θεσμών γάμου και οικογένειας»

Θα ήταν περιττό να τονίσει κάποιος, την οργανική θέση του γάμου και της απορρέουσας, από αυτόν, οικογένειας, μέσα στο σώμα της κοινωνίας και του πολιτισμού, και ειδικότερα, να τονίσει ότι οι ανωτέρω δύο θεσμοί, αποτελούν το θεμέλιο μιας κοινωνίας και του πολιτισμού της.

Και είναι περιττό, γιατί είναι αυτονόητο. Δεν έχουμε άλλωστε, παρά να φανταστούμε μια κοινωνία και έναν πολιτισμό, να ξεριζώνουν από το σώμα τους, τις αξίες του γάμου και της οικογένειας, για να καταλάβουμε ότι αυτό θα ισοδυναμούσε με αυτοκτονία.

Παρά ταύτα, οι πιο πάνω θεσμοί, τα τελευταία χρόνια βάλλονται. Το δυστύχημα, όμως, είναι ότι ο γάμος και η οικογένεια, ως θεσμοί, δεν βάλλονται από τους εχθρούς του πολιτισμού, δηλαδή από τις δυνάμεις του σκότους, αλλά, εν ονόματι, δήθεν, του πολιτισμού. Και γίνεται προσπάθεια, εν ονόματι, δήθεν, του πολιτισμού και της «προόδου», να ξεπερασθεί ο θεσμός του γάμου, όχι μόνο ως θρησκευτικός θεσμός, με θεία προέλευση και αποστολή, αλλ' αλλά ακόμη και ως πολιτιστικός θεσμός.

Συνιστά, δυστυχώς και αναμφιβόλως, τούτο, εκφυλιστικό φαινόμενο, που όμως, τελικώς και ευτυχώς, είναι αδύνατο να οδηγήσει στην κατάλυση αξιών και θεσμών, όπως ο γάμος και η οικογένεια. Γιατί, αν καταλυθούν οι αξίες αυτές, θα καταλυθεί συγχρόνως και η αξία που λέγεται άνθρωπος και η κοινωνία των ανθρώπων θα μεταβληθεί σε ζούγκλα.

Βεβαίως, οι βάλλοντες κατά των θεσμών του γάμου και της οικογένειας, δεν πρόκειται να παραιτηθούν της προσπάθειάς τους, καθ' όσον θεωρούν ότι οι ως άνω θεσμοί είναι παρωχημένοι και αντιμάχονται την «πρόοδο».

Παραβλέπουν, όμως, ότι η διάκριση μεταξύ προόδου και συντήρησης, δεν μπορεί να έχει ως βάση το χρόνο. Ό,τι δηλαδή είναι παλαιό συνιστά συντήρηση και ό,τι είναι νέο αποτελεί πρόοδο.

Προοδευτικός είναι εκείνος, που αποδέχεται όσα ανυψώνουν τον άνθρωπο ως αξία, είτε αυτά έχουν τις ρίζες τους στο παρελθόν, ακόμη και στα βάθη της αιωνιότητας, είτε άρχισαν να κρατούν στο παρόν. Συνεπώς, ούτε όλα όσα ανάγονται στο παρελθόν, αποτελούν συντήρηση, ούτε όσα εμφανίζονται στο παρόν, αποτελούν πρόοδο.

Είναι, εξάλλου, αυτόδηλο, ότι οι θεσμοί του γάμου και της οικογένειας ανυψώνουν και καταξιώνουν τον άνθρωπο, ως αξία.

Το ερώτημα, βεβαίως, το οποίο τίθεται στη συνέχεια, είναι τι είναι γάμος και τι είναι οικογένεια, που αποτελούν το θεμέλιο μιας κοινωνίας και του πολιτισμού της.

Κατά την ελληνική νομολογία και επιστήμη (το Σύνταγμα και ο Αστικός Κώδικας δεν προσδιορίζουν την έννοια του γάμου αλλά και της οικογένειας) ως γάμος νοείται η νομική ένωση και συμβίωση ζευγαριού, δηλαδή η σύσταση οικογένειας μεταξύ ενός άνδρα και μιας γυναίκας, επί χιλιετίες δε, ο ορισμός αυτός του γάμου, παραμένει, κατά τα βασικά στοιχεία, αναλλοίωτος.

Η σύζευξη άνδρα και γυναίκας, δηλαδή προσώπων διαφορετικού φύλου, αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση (εκ των ων ουκ άνευ) για την τέλεση εγκύρου γάμου. Αυτό το γάμο ευλόγησε ο Ιησούς Χριστός στην Κανά της Γαλιλαίας, σ' αυτό το γάμο αναφέρεται ο Απόστολος των Εθνών, Παύλος, στην προς Εφεσίους επιστολή του, αυτός ο γάμος κράτησε επί αιώνες σ' όλες τις πολιτισμένες αλλά ακόμη και μη πολιτισμένες κοινωνίες, προ και μετά τη γέννηση του Ιησού Χριστού, αυτό το γάμο εννοεί ο μέγιστος των φιλοσόφων, Αριστοτέλης, όταν λέγει ότι ο γάμος είναι *«σύνοδος ανδρός και γυναικός επί τέκνων γενέσει και βίου κοινωνίαν»*, αυτόν το γάμο εννοεί ο ιερός Μοδεστίνος, όταν, ορίζοντάς τον, έλεγε ότι *«είναι ανδρός και γυναικός συνάφεια και συγκλήρωση του βίου παντός, θείου τε και ανθρωπίνου δικαίου κοινωνία»*, ανάλογος δε, ήταν και ο ορισμός των Εισηγήσεων του Ιουστινιανού, δηλαδή του διδακτικού εγχειριδίου προς χρήση των φοιτητών

της Νομικής Σχολής της Κωνσταντινουπόλεως, γι' αυτόν το γάμο γίνεται αναφορά σε όλα τα λεξικά και σε όλες τις εγκυκλοπαίδειες, και τέλος αυτόν το γάμο, αφ' ενός θέτει υπό την προστασία του Κράτους το Σύνταγμά μας και αφ' ετέρου ρυθμίζει ο Αστικός Κώδικας.

Το ότι η διαφορετικότητα του φύλου αποτελεί βασική προϋπόθεση τελέσεως γάμου, προκύπτει με σαφήνεια, τόσο και από το άρθρο 12 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), όσο και από το άρθρο 23 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα του Ο.Η.Ε., που κυρώθηκε από τη Βουλή το 1997.

Με την πρώτη διάταξη ορίζεται: *«Άμα τη συμπληρώσει ηλικίας γάμου, ο ανήρ και η γυνή έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται εις γάμον και ιδρύωσιν οικογένειαν συμφώνως προς τους διέποντας το δικαίωμα τούτο, εθνικούς νόμους»*, και με τη δεύτερη (άρθρο 23 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου), ορίζεται ότι: *«Αναγνωρίζεται το δικαίωμα ανδρών και γυναικών σε ηλικία γάμου να παντρεύονται και να δημιουργούν οικογένεια»*.

Γάμος μεταξύ προσώπων του αυτού φύλου είναι, κατά την ελληνική έννομη τάξη, τη νομολογία και την επιστήμη, ανυπόστατος.

Έτσι έκρινε, αρχικά το Πρωτοδικείο και στη συνέχεια και το Εφετείο Ρόδου, το 2011, σχετικά με τους γάμους ομοφυλοφίλων, που είχαν τελεσθεί ενώπιον του δημάρχου Τήλου, μετά την άσκηση αγωγής υπό του Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Ρόδου.

Και αισθάνομαι εδώ, την ανάγκη να υπενθυμίσω τις ανοίκειες επιθέσεις που είχα δεχθεί το 2008, για τις παρεμβάσεις μου, προκειμένου να εφαρμοσθούν το Σύνταγμα και οι νόμοι, στο ζήτημα της τελέσεως «γάμων» μεταξύ ομοφύλων προσώπων, υπό του τότε δημάρχου Τήλου, από πολιτικούς, μεταξύ των οποίων, δυστυχώς, και ο αρχηγός της τότε αξιωματικής αντιπολιτεύσεως, δημοσιογράφους και άλλους, πολλοί από τους οποίους έκαναν λόγο για «σκοταδισμό» και Μεσαίωνα. Και αγνοούσαν, εκουσίως η ακουσίως, όλοι οι υποστηρικτές του τότε δημάρχου Τήλου, ότι τα ατομικά δικαιώματα ασκούνται όπως το Σύνταγμα και οι νόμοι ορίζουν και ότι ούτε το Σύνταγμα ούτε κάποιος νόμος και ιδίως ο Αστικός Κώδικας, επέτρεπε

και προέβλεπε τη δυνατότητα τελέσεως γάμου μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου.

Κλείνοντας τα αφορώντα στο γάμο, θα πω ότι η ιστορία έχει να αναφέρει μια μόνο περίπτωση τελέσεως γάμου μεταξύ ομοφύλων προσώπων. Αυτή είναι του παράφρονα αυτοκράτορα της Ρώμης, Νέρωνα, ο οποίος, αφού προηγουμένως είχε οδηγήσει στο θάνατο, διαδοχικά, δύο συζύγους του, τέλεσε δύο τέτοιου είδους γάμους. Στον ένα, είχε την ιδιότητα «της συζύγου», φορώντας νυφικό, με άνδρα κάποιον με το όνομα Πυθαγόρας και στον άλλο «του συζύγου» με «γυναίκα» κάποιον που έφερε το όνομα Σπόρος και τον ονόμασε Σαβίνα, ο οποίος έφερε βαρύτιμο νυφικό πέπλο και όλα τα κοσμήματα των προηγηθεισών αυτοκρατορικών συζύγων. Μάλιστα, ο δεύτερος αυτός γάμος, τελέσθηκε στην Ελλάδα, ερωτηθείς δε, ένας φιλόσοφος, από τον Νέρωνα, εάν του άρεσε αυτό το «συνοικέσιο», απάντησε με ειρωνεία *«Ἐπραξες λαμπρά, ὦ Καίσαρ, που σύνηψες αυτόν το γάμο. Μακάρι και ο πατέρας σου να είχε τον ίδιο ζήλο και να ελάμβανε ως σύζυγον μια τέτοια νύφη»*, εννοών ότι, εάν είχε γίνει αυτό, δεν θα είχε γεννηθεί ο Νέρων, και η πολιτεία θα είχε γλυτώσει από τα τόσο μεγάλα δεινά.

Ως οικογένεια, εξ άλλου, νοείται ομάδα ανθρώπων, που συνδέονται μεταξύ τους με δεσμούς γάμου, αίματος ή υιοθεσίας, αποτελούμενη από τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά, και ζώσα, συνήθως, υπό την αυτή στέγη.

Η οικογένεια αποτελεί τη ζύμη, από την οποία ζυμώνεται ολόκληρο το κοινωνικό φύραμα των οργανωμένων σε κράτη, λαών.

Μέσα στην οικογένεια γεννώνται, αναπτύσσονται, σφυρηλατούνται και δοκιμάζονται τα υψηλά αισθήματα, της στοργής και της αφοσίωσης, της αυτοθυσίας και της αυταπάρνησης, της αγάπης και της αλληλεγγύης, χωρίς τα οποία δεν προάγεται ο κοινωνικός βίος των ανθρώπων. Χωρίς αυτά τα «οικογενειακά» αισθήματα, ο άνθρωπος θα εξακολουθούσε να είναι ανοργάνωτος σε κοινωνικό βίο, και συνεπώς, δεν θα μπορούσε να γίνεται λόγος για οργανωμένη Πολιτεία. Θα μπορούσε, λοιπόν, να υποστηριχθεί ότι η οικογένεια είναι το λίκνο της ανθρωπότητας. **Για θεμέλιο της κοινωνίας,**

κάνει άλλωστε λόγο, στο άρθρο 23 παρ. 1 και το ρηθέν Διεθνές Σύμφωνο του ΟΗΕ, για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.

Από τα αναφερθέντα, μέχρι τώρα, προκύπτει ότι ο γάμος και η οικογένεια, αποτελούν τη βάση της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων και γι' αυτό, δεν θα αποβάλλουν ποτέ την κοινωνική τους σπουδαιότητα και αποστολή. Θα εξακολουθούν να παραμένουν ανά τους αιώνες, τα κύτταρα του κοινωνικού πυρήνα, χωρίς να μπορεί να τα αντικαταστήσει κάποιο υποκατάστατό τους.

Όλες οι πιο πάνω διαπιστώσεις έχουν γενική και καθολική ισχύ και καταλαμβάνουν τον κοινωνικό βίο όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων. Ειδικότερα, όμως, όσον αφορά στην ελληνική κοινωνία, ο γάμος και η οικογένεια έχουν ιδιαίτερη σημασία. Χάρη στην οικογένεια διασώθηκε το υπόδουλο στους Οθωμανούς, Γένος μας. Η οικογένεια ανέθρεψε τις γενιές των σκλαβωμένων Ελλήνων, με τον εθνικό γάλα της πίστεως στην Ορθοδοξία, στις παραδόσεις του Γένους, στην ιστορία του και στη γλώσσα του.

Η οικογένεια είναι η μήτρα της ελληνικής φυλής

Όπως, όμως, ανέφερα και στην αρχή, οι θεσμοί του γάμου και της οικογένειας, όπως άλλωστε και άλλες, αιώνιες αξίες του Γένους μας, δέχονται σφοδρή επίθεση, τα τελευταία, κυρίως, 20 – 25 χρόνια, εν ονόματι, δήθεν της «προόδου».

Αιτία της σφοδρής αυτής επίθεσης κατά των ρηθέντων θεσμών, είναι ο ρόλος τους μέσα στην κοινωνία, στο Κράτος και στο Έθνος μας, ένας ρόλος ο οποίος είναι εμπόδιο στα ισοπεδωτικά σχέδια των οργάνων της παγκοσμιοποίησης και του διεθνισμού.

Σε επιβεβαίωση των ανωτέρω, δεν έχουμε παρά να θυμηθούμε τα λόγια του Κίσινγκερ, για το πως μπορεί να καταστεί δυνατός ο αφανισμός των Ελλήνων. Ο Κίσινγκερ είχε πει, και αυτό είχε δημοσιευθεί και δεν έχει διαψευσθεί, ότι μπορούμε να αφανίσουμε τους Έλληνες, εάν τους πλήξουμε στη θρησκεία, στην ιστορία, στους θεσμούς, στις παραδόσεις, στη γλώσσα και στην εθνική συνείδηση.

Παρά, όμως, τις σφοδρές επιθέσεις είτε ευθέως είτε με τη μορφή λαιμοδείας, οι θεσμοί του γάμου και της οικογένειας άντεξαν και αντέχουν στο χρόνο και εξακολουθούν να παίζουν σωστά το ρόλο τους, ως θεμελίου συντήρησης και προαγωγής του Έθνους.

Τούτο επιβεβαιώνεται και από τη συμπεριφορά των Ελλήνων, κατά την οικονομική κρίση που διέρχεται τα τελευταία χρόνια η πατρίδα μας. Η οικογένεια ενεργοποιήθηκε και πάλι, ως δύναμη οικονομικής στήριξης, όχι μόνο των μελών της, αλλά και όλων των πενομένων Ελλήνων. Οι γονείς, οι παππούδες, οι γιαγιάδες για τους οποίους η οικογένεια υπήρξε βίωμα, στηρίζουν τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους, είτε με το καθημερινό «χαρτζιλίκι» είτε, εφ' όσον υπάρχει δυνατότητα, με ακόμη μεγαλύτερη βοήθεια.

Προσωπικά πιστεύω, θα ήταν καλύτερο, πέραν από την παρεχόμενη κατά τα ως άνω, βοήθεια, να τα ωθούμε και να τα προτρέπουμε σε απασχόληση, όπου βεβαίως, τούτο είναι δυνατόν, για να αποφεύγεται ο εθισμός στην τεμπελιά και τη ραστώνη. Θα πρέπει να τα προτρέπουμε να ακολουθούν και βοηθούν τους γονείς τους στα επαγγέλματά τους και στις διάφορες εργασίες τους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι γεωργικές εργασίες, προς τις οποίες αρχίζουν ήδη να στρέφονται ακόμη και πτυχιούχοι Πανεπιστημίων. Η εργασία καταξιώνει τον άνθρωπο. Με την περισσότερη εργασία και μόνο θα μπορέσουμε να ξεπεράσουμε την κρίση και θα επιβεβαιωθεί το γραφέν υπό του Σαράντου Καργάκου, ότι «θα είμαι αισιόδοξος για την πρόοδο και πάλι της πατρίδας μου, όταν δω ότι τα χέρια των νέων αρχίζουν και ροζιάζουν».

Απομένει, πλέον, μετά απ' αυτά που εκθέσαμε για το γάμο και την οικογένεια, να απαντήσουμε εάν οι πιο πάνω θεσμοί προστατεύονται από το Σύνταγμά μας, ενδεχομένως δε, και από Διεθνή Σύμφωνα, και σε καταφατική περίπτωση, σε ποια έκταση προστατεύονται.

Πριν όμως, προχωρήσω στην απάντηση του πιο πάνω ερωτήματος, και προκειμένου να γίνουν ευχερέστερα αντιληπτά, όσα θα λεχθούν στη συνέχεια, θεωρώ χρήσιμο να σας πω τα ακόλουθα.

Είναι γνωστό ότι, σκοπός και αποστολή του Δικαίου αλλά και της εννόμου τάξεως, είναι η διατήρηση της αρμονίας των εν κοινωνία βιούντων ατόμων. Τούτο επιτυγχάνεται με τους κανόνες που θεσπίζει κάθε Πολιτεία.

Στην πατρίδα μας, οι κανόνες αυτοί περιέχονται σε Υπουργικές αποφάσεις, σε Προεδρικά Διατάγματα, σε απλούς τυπικούς Νόμους που ψηφίζει η Βουλή, σε Νόμους που ψηφίζει επίσης η Βουλή και έχουν αυξημένη τυπική δύναμη – ισχύ. Το τελευταίο συμβαίνει όταν με το Νόμο της Βουλής, κυρώνονταν διεθνή Σύμφωνα. Και τέλος, περιέχονται στο Νόμο των νόμων, δηλαδή στο Σύνταγμά μας, το οποίο πρέπει να είναι για όλους, Αρχές και πολίτες, ό,τι είναι το Ευαγγέλιο για τον κάθε Χριστιανό. Αυτός είναι ο λόγος που πρέπει να το σεβόμαστε και να το τηρούμε με θρησκευτική ευλάβεια.

Προς τις διατάξεις του Συντάγματος πρέπει να συμφωνούν οι διατάξεις όλων των νόμων που ψηφίζει η Βουλή, τα Προεδρικά Διατάγματα και οι Υπουργικές αποφάσεις. Εάν δεν συμφωνούν, είναι ανίσχυρες ως αντισυνταγματικές, στοιχείο το οποίο, βεβαίως, κρίνεται, τελικώς από τα Δικαστήρια, μετά από προσφυγές των πολιτών.

Εξ άλλου, προς τις διατάξεις των νόμων που έχουν αυξημένη τυπική δύναμη, πρέπει να συμφωνούν τόσο οι απλοί τυπικοί νόμοι, όσο και τα Προεδρικά Διατάγματα και οι Υπουργικές αποφάσεις. Εάν δεν συμφωνούν, είναι ανίσχυρα, στοιχείο το οποίο, βεβαίως, κρίνεται τελικώς από τα Δικαστήρια.

Όμως, μια και έγινε αναφορά στο Σύνταγμά μας, θεωρώ αναγκαίο να αναφερθώ παρεμπιπτόντως και δι' ολίγων, στο ζήτημα που ανέκυψε αυτές τις ημέρες, μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας, ζήτημα το οποίο άπτεται και του θέματος το οποίο αναπτύσσω.

Δεν γνωρίζω αν έχει γίνει αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος και οι συνέπειές του, από όλους τους υγιώς σκεπτόμενους Έλληνες.

Δεν είναι μόνο το μάθημα των θρησκευτικών, του οποίου επιδιώκεται η αντικατάσταση με τη θρησκευσιολογία.

Είναι η αφετηρία αυτής της αποφάσεως. Και η αφετηρία είναι ότι τα σχολεία μας θα πρέπει να είναι **ουδετερόθησκα**, σύμφωνα με τις διαθέσεις και σκέψεις πολλών εκ των κυβερνώντων και άλλων.

Εάν γίνει αυτό, θα έχει ως συνέπεια όχι μόνο την κατάργηση των θρησκευτικών, αλλά και την κατάργηση της προσευχής και την αποκαθήλωση των εικόνων.

Η θέση μου, όπως και η θέση πολλών άλλων, είναι ότι με όλα αυτά, εφ' όσον γίνουν νόμος, παραβιάζεται βαναύσως το Σύνταγμά μας, το οποίο πρέπει να σεβόμαστε όλοι, άρχοντες και πολίτες, και πολύ περισσότερο οι φορείς της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, αφού, πριν από την ανάληψη των καθηκόντων τους, ορκίζονται ότι θα τηρούν το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους.

Τούτο δε, οφείλουν να πράττουν, ανεξάρτητα από τις οποίες ιδεολογικές, κοινωνικές ή πολιτικές του πεποιθήσεις.

Πού, όμως, στηρίζεται η πιο πάνω προσωπική μου θέση;

1. Στο προοίμιο του Συντάγματος, η αύρα του οποίου διαπερνά ολόκληρο το Σύνταγμα. Στο προοίμιο αναγράφεται ότι **το Σύνταγμα ψηφίζεται στο όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος.**

Το προοίμιο αυτό υπάρχει σε όλα τα Συντάγματα, από το πρώτο Επαναστατικό της Επιδαύρου μέχρι και το σημερινό.

Άλλωστε, ο απελευθερωτικός αγώνας του 1821 έγινε για του Χριστού την πίστη την αγία και για της πατρίδος την ελευθερία. Το πρώτο από τα δύο αυτά, διακηρύσσεται με το προοίμιο του Συντάγματος.

2. Ναι μεν, με το άρθρο 13 του Συντάγματος, ορίζεται ότι κάθε γνωστή θρησκεία είναι ελεύθερη στον Ελλαδικό χώρο και ως εκ τούτου, καθιερώνεται μ' αυτό η ανεξιθρησκεία, στοιχείο που επιβεβαιώνει ότι το Σύνταγμά μας είναι δημοκρατικό, όμως, στο άρθρο 3 του Συντάγματος, αναγράφεται ότι **επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού**, και

3. Στο άρθρο 16 του Συντάγματος, που αφορά στην παιδεία, και ειδικότερα στην παράγραφο 2, αναγράφεται ότι η παιδεία έχει ως σκοπό,

μεταξύ των άλλων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης των Ελλήνων.

Οι διατάξεις που ανέφερα, καθιστούν πρόδηλο ότι εάν οι σκέψεις περί ουδετερόθρησκου σχολείου και περί αντικαταστάσεως των θρησκευτικών με τη θρησκευσιολογία, υλοποιηθούν και γίνουν νόμος, αυτός θα είναι αντίθετος προς τις πιο πάνω επιταγές του Συντάγματος.

Και τούτο διότι, με τις ρυθμίσεις αυτές:

1. Θα παύσει η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης του Χριστού Εκκλησίας, να είναι η επικρατούσα, αφού θα είναι ισοδύναμη με τις άλλες.
2. Δεν θα είναι δυνατή και δεν θα επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των Ελλήνων, που επιτάσσει το Σύνταγμα, με το άρθρο 16, και άρα θα υπάρχει βάνανυση παραβίασή του.

Ολίγο είναι ανάγκη να επισημάνω, ότι το Σύνταγμά μας, με βάση τα ανωτέρω, δεν είναι θεοκρατικό, όπως υποστηρίζουν κάποιοι. Απλώς έχει θρησκευτικό χαρακτήρα, ο οποίος έχει αφετηρία και θεμέλιο, την Επανάσταση του Γένους το 1821.

Εν όψει των ανωτέρω, θα πρέπει να ευχαριστήσουμε τον Μακαριώτατο, που τιμά με την παρουσία του τη σημερινή εκδήλωση της Εστίας Μητέρας, και όλη την Ιεραρχία, για τη σθεναρή αλλά και σώφρονα στάση που τήρησαν στο ως άνω ζήτημα, και υποχρέωσαν την Πολιτεία, τουλάχιστον προς το παρόν, να υποχωρήσει.

Είναι όμως ώρα, να επιστρέψουμε στο ερώτημά μας, περί του εάν το Σύνταγμά μας προστατεύει το γάμο και την οικογένεια.

Για τους θεσμούς του γάμου και της οικογένειας, αλλ' ακόμη και για τη μητρότητα και την παιδική ηλικία, το Σύνταγμά μας κάνει λόγο στο άρθρο 21 παρ. 1.

Ειδικότερα, στην ως άνω διάταξη αναφέρονται επί λέξει τα ακόλουθα: **«Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους»**. Από τη διατύπωση και το περιεχόμενο της διατάξεως αυτής, προκύπτει, χωρίς αμφιβολία, ότι μ' αυτή, δεν αναγνωρίζεται

απλώς ένα δικαίωμα και δη το δικαίωμα συνάψεως γάμου, για την εγκυρότητα του οποίου, όπως είπαμε, απαιτείται άνδρας και γυναίκα και περαιτέρω, το δικαίωμα ιδρύσεως οικογένειας, **αλλά τα δικαιώματα αυτά, τα οποία θεωρεί δεδομένα, τα θέτει υπό την προστασία του Κράτους.**

Και γιατί τα θέτει υπό την προστασία του Κράτους;

Γιατί, όπως αιτιολογεί η ίδια η διάταξη **«αποτελούν θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους»**. Τούτο το αναφέρει ρητώς για την οικογένεια, είναι όμως προφανές και αυτονόητο ότι ισχύει και για το γάμο, από τον οποίο γεννάται η οικογένεια.

Για να γίνει αντιληπτή η ένταση και η διαφορά της διατυπώσεως, σε σχέση προς άλλα δικαιώματα, θεωρώ χρήσιμο να μνημονεύσω, ενδεικτικά, άλλες διατάξεις του Συντάγματος, οι οποίες αναφέρονται σε άλλα ατομικά δικαιώματα. Έτσι, με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 ορίζεται απλώς ότι **«καθένας έχει το δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του»**. Με τη διάταξη του άρθρου 5Α, ορίζεται ότι **«Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση»**. Με τη διάταξη του άρθρου 10, ορίζεται ότι **«Καθένας ή πολλοί μαζί έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται εγγράφως στις Αρχές»**. Με τη διάταξη του άρθρου 11, ορίζεται ότι **«Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται ήσυχα και χωρίς όπλα»**.

Ίδια περίπου, είναι η διατύπωση και των λοιπών διατάξεων, που αναφέρονται στην προστασία και άλλων ατομικών δικαιωμάτων .

Αυτά που ανέφερα, θεωρώ ότι καθιστούν έκδηλη τη διαφορά **της βουλήσεως του Συνταγματικού νομοθέτη**, ως προς την έκταση και τον τρόπο προστασίας της οικογένειας και του γάμου. Εξ άλλου, η θεσμική αυτή προστασία του άρθρου 21 του Συντάγματος, έχει και θετικό και αρνητικό περιεχόμενο. Το πρώτο σημαίνει ότι ο κοινός νομοθέτης οφείλει να θεσπίζει τις ρυθμίσεις εκείνες, που είναι κατάλληλες και αναγκαίες για τη διαφύλαξη του γάμου και της οικογένειας. Το δεύτερο σημαίνει ότι δεν είναι επιτρεπτή από το Συνταγματικό νομοθέτη η αναγνώριση – θέσπιση με απλό νόμο, οποιασδήποτε άλλης μορφής συμβιώσεως, κυρίως, όμως, και προεχόντως,

συμβιώσεως που δεν μπορεί να είναι θεμέλιο συντήρησης και προαγωγής του Έθνους.

Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι με το άρθρο 21 του Συντάγματος, έχουν τεθεί υπό την προστασία του Κράτους, η οικογένεια, ως θεμέλιο συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, ο γάμος μεταξύ ετεροφύλων προσώπων, από τον οποίο γεννάται η οικογένεια, η μητρότητα και η παιδική ηλικία, ο Συνταγματικός νομοθέτης **δεν επιτρέπει στον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει διατάξεις, οι οποίες να ρυθμίζουν μορφές συμβιώσεως, που δεν οδηγούν στη συντήρηση και προαγωγή του Έθνους, αλλά και στην άενη ύπαρξη της κοινωνίας, τέτοιες δε, συμβιώσεις, των οποίων τη ρύθμιση με απλό νομό απαγορεύει ο Συνταγματικός νομοθέτης, δηλαδή το Σύνταγμα, είναι οι συμβιώσεις μεταξύ ομοφύλων προσώπων.**

Εάν ήθελε γίνει δεκτό το αντίθετο, θα ματαιωνόταν η προβλεπόμενη από το άρθρο 21 του Συντάγματος, προστασία του Κράτους για την οικογένεια, το γάμο, τη μητρότητα και την παιδική ηλικία, και θα αναιρείτο ο σκοπός της προστασίας αυτής, που είναι, όπως είπαμε, η συντήρηση και προαγωγή του Έθνους.

Άλλωστε, η έννοια της οικογένειας, όπως εξέθεσα πιο πάνω, απαιτεί ως προϋπόθεση, σύμφωνα με την ελληνική έννομη τάξη, την ύπαρξη παιδιού ή παιδιών, πράγμα που είναι a priori, δηλαδή από την αρχή ανέφικτο για τα ομόφυλα ζευγάρια.

Πέραν τούτων, και εν όψει του ότι, όπως είπα, το άρθρο 21 του Συντάγματος έχει το αναφερθέν, σε άλλη θέση, θετικό περιεχόμενο, είναι προφανές ότι, με τη θέσπιση διατάξεως, από τον κοινό νομοθέτη, που προβλέπει και ρυθμίζει τη συμβίωση ομόφυλων ζευγαριών υπό οποιαδήποτε μορφή (γάμος ή απλό σύμφωνο συμβίωσης), όχι μόνον δεν ενισχύονται ο γάμος και η οικογένεια, όπως επιτάσσει το Σύνταγμα, αλλ' αντιθέτως, ευτελίζονται.

Είναι εξάλλου προφανές, ότι αυτό επιδιώκουν τα ομόφυλα άτομα και οι υποστηρικτές τους.

Εκτός, όμως, από το άρθρο 21 του Συντάγματός μας, υπάρχει και η διάταξη του άρθρου 23 παρ. 1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και

Πολιτικά Δικαιώματα, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 2462/1997.

Το Διεθνές αυτό Σύμφωνο έχει αυξημένη τυπική ισχύ έναντι των λοιπών απλών ελληνικών νόμων που ψηφίζει η Βουλή. Με την ως άνω διάταξη του Διεθνούς συμφώνου, ορίζονται τα εξής: *«Η οικογένεια είναι φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας, τα μέλη της δε απολαύουν την προστασία της κοινωνίας και του Κράτους»*.

Όπως είναι προφανές, η διάταξη αυτή έχει **ευρύτερο περιεχόμενο από τη διάταξη του άρθρου 21 του Συντάγματός μας**, η οποία θέτει την οικογένεια υπό την προστασία του Κράτους, ως θεμέλιου συντήρησης και προαγωγής του Έθνους.

Με τη διάταξη του Συμφώνου του ΟΗΕ, η οικογένεια δεν απολαμβάνει της προστασίας μόνον του Κράτους, αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας, και τούτο γιατί είναι το φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας.

Η διευρυμένη αυτή προστασία της οικογένειας, από το ως άνω, Διεθνές Σύμφωνο, είναι εύλογη, αφού το κείμενό του έχει ως αποδέκτη όλα τα κράτη του ΟΗΕ, ενώ, εξ άλλου, αιτιολογεί την προστασία αυτή, διότι θεωρεί ότι η, εκ του γάμου, μεταξύ ετεροφύλων προσώπων, δημιουργουμένη οικογένεια, **αποτελεί το φυσικό (άρα κάθε τι άλλο είναι μη φυσικό) και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας**, που σημαίνει με άλλα λόγια, ότι αποτελεί το θεμέλιο και τον πυρήνα των οργανωμένων κοινωνιών, αφού οδηγεί στην αέναη ύπαρξή τους.

Αυτά σημαίνουν ότι διάταξη απλού νόμου, που θα προέβλεπε μορφές συμβίωσης, άλλες, εκτός από τις αναφερόμενες στη διάταξη αυτή του Διεθνούς Συμφώνου (γάμος μεταξύ των ετεροφύλων και η εξ αυτού, γεννώμενη οικογένεια) θα ήταν ανίσχυρη, ως ερχόμενη σε αντίθεση προς την έχουσα αυξημένη τυπική ισχύ, ως άνω, διάταξη του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ.

Όλα τα ανωτέρω σημαίνουν, περαιτέρω, ότι διάταξη νόμου που θα ψήφισε η Βουλή των ελλήνων, με την οποία θα εθεσμοθετείτο η

συμβίωση ομοφύλων προσώπων, είτε κατόπιν τελέσεως «γάμου» είτε κατόπιν συνάψεως «συμφώνου συμβιώσεως» θα ήταν ανίσχυρη, αφ' ενός ως αντισυνταγματική, αφού θα ερχόταν σε αντίθεση με το άρθρο 21 του Συντάγματος, και αφ' ετέρου, ως ερχομένη σε αντίθεση με το άρθρο 23 του Συμφώνου που ψηφίσθηκε από τον ΟΗΕ.

Και όλα αυτά, εν τέλει, σημαίνουν ότι **ο ψηφισθείς, προσφάτως, από το Βουλή, νόμος 4356/2015, που προβλέπει τη δυνατότητα συνάψεως συμφώνου συμβίωσης και μεταξύ ομοφύλων προσώπων είναι ανίσχυρος, αφ' ενός ως αντισυνταγματικός, αφού έρχεται σε αντίθεση προς το άρθρο 21 του Συντάγματος και αφ' ετέρου, διότι έρχεται σε αντίθεση προς το άρθρο 23 του ως άνω Διεθνούς Συμφώνου που ψηφίσθηκε από τον ΟΗΕ.**

Και λοιπόν, τα ομόφυλα άτομα απαγορεύεται και δεν μπορούν να συμβιώνουν στην Ελλάδα;

Η απάντηση είναι ότι, και έχουν τη δυνατότητα και μπορούν να συμβιώνουν, αρκεί να μην διαπράττουν αδικήματα και να μην προσβάλουν με απρέπειες και ασχήμιες τη δημόσια αιδώ. Ουδείς τους το απαγορεύει.

Η δυνατότητα, όμως, αυτή, απορρέει όχι από τις διατάξεις που ανέφερα πριν, δηλαδή το άρθρο 21 του Συντάγματος και το άρθρο 23 του Συμφώνου του ΟΗΕ, που αφορούν στο γάμο και την οικογένεια, αλλά από άλλες διατάξεις, και δη το άρθρο 9 του Συντάγματος, το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ και το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, **που κατοχυρώνουν την προστασία της εν γένει ιδιωτικής σφαίρας** ή άλλως, ιδιωτικότητας του ατόμου, έκφανση του οποίου αποτελεί και ο γενετήσιος προσανατολισμός, ή άλλως, η γενετήσια ζωή. Με άλλα λόγια, η δυνατότητα συμβίωσης ατόμων του ίδιου φύλου **είναι απόρροια του ατομικού δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, που είναι άσχετο με το δικαίωμα συνάψεως γάμου και ιδρύσεως οικογένειας.** Άλλωστε, ο άνθρωπος, ως αξία, θα πρέπει να απολαμβάνει σεβασμού, έστω και με τις όποιες ιδιαιτερότητές του, ενώ, κάθε πρόσωπο δικαιούται σεβασμού στην ιδιωτική του ζωή, λόγοι για τους οποίους η συμβίωση ατόμων του ίδιου φύλου είναι δυνατή.

Αυτό όμως, είναι εντελώς διαφορετικό ζήτημα, από το ζήτημα της αξιώσεως των ομοφύλων ζευγαριών να αναθθεί τούτο σε δικαίωμα, από το οποίο γεννώνται μάλιστα, άλλα δικαιώματα, όπως πχ τα οικογενειακά και τα κληρονομικά δικαιώματα, αλλ' ακόμη και τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, των οποίων η θέσπιση κατατείνει στη διασφάλιση λειτουργίας και προστασίας του γάμου και της οικογένειας, υπό την εκτεθείσα, στην αρχή, μορφή. Τούτο σημαίνει ότι τα ομόφυλα ζευγάρια, **δεν δικαιούνται και δεν νομιμοποιούνται να αξιώνουν να θεσμοθετηθεί ή άλλως να τους αναγνωρισθεί με νόμο,** δικαίωμα συμβίωσης, αντίστοιχο με εκείνο των ετεροφύλων ζευγαριών, υπό οποιοδήποτε μορφή, δηλαδή γάμου ή συμφώνου συμβίωσης, αφού αυτό θα προσκρούει στα άρθρα 21 του Συντάγματος και 23 του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ για τα Ατομικά και Πολιτικά δικαιώματα, αλλά και στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ.

Εξ άλλου, από τις ίδιες, ως άνω διατάξεις, **δεν γεννάται δικαίωμα και πολύ περισσότερο υποχρέωση του ελληνικού κράτους να θεσμοθετήσει ή άλλως, να ρυθμίσει με νόμο, συμβιώσεις ατόμων του ίδιου φύλου, υπό οποιαδήποτε μορφή.**

Από όλα όσα εξέθεσα μέχρι τώρα, προκύπτει ότι οι θεσμοί του θρησκευτικού κυρίως γάμου και της οικογένειας, παρά τη σφοδρή πολεμική που δέχονται, κυρίως τα τελευταία 20-25 χρόνια, από διάφορα κέντρα, εξακολουθούν να επιζούν και να λειτουργούν, όπως μας διδάσκει η καθημερινή πρακτική της ελληνικής πραγματικότητας, έστω και αν οι τελούμενοι γάμοι και οι δημιουργούμενες οικογένειες δεν έχουν την έκταση παλαιότερων δεκαετιών, λόγω, κυρίως, κατά την άποψή μου, της απροθυμίας των νέων μας, αγοριών και κοριτσιών, για την οποία και εμείς έχουμε ευθύνη, να υποβληθούν σε θυσίες και αυτοπεριορισμούς, τα οποία απαιτούνται για τη σύναψη γάμου και τη δημιουργία οικογένειας, που ως αντιστάθμισμά τους έχουν, όμως, και πολύ μεγάλες χαρές.

Και θα εξακολουθούν να επιζούν γιατί αποτελούν τη μήτρα του ελληνικού Γένους, αφού χάρις σ' αυτούς, διατηρήθηκε και επέζησε ανά τους αιώνες και κυρίως στους αιώνες του τουρκικού ζυγού, και χάρις σ' αυτούς, μαζί με τη

χριστιανική πίστη, μπόρεσε να αποτινάξει με την Επανάσταση του 1821 τον τουρκικό ζυγό και να έλθει το γλυκοχάραμα της ελευθερίας, για το μαρτυρικό Ελληνικό Έθνος.

Και θα εξακολουθούν επίσης να επιζούν, σε πείσμα όλων των πολεμίων, γιατί αποτελούν αξίες και θεσμούς ακατάλυτους ανά τους αιώνες, γιατί ο γάμος, κυρίως ο θρησκευτικός και η οικογένεια, είναι βαθιά ριζωμένα στις καρδιές των Ελλήνων, και γιατί αποτελούν και θα αποτελούν το φυτώριο όλων των μεγάλων αξιών του Έθνους και της πατρίδος μας, και συνεπώς, το θεμέλιο συντηρήσεως και προαγωγής του Έθνους μας.